
“Jeg har ikke et mål om at *forvirre* folk bare for at forvirre dem”

Det er helt i orden, hvis folk forstår mindre, når de forlader en Jesper Just-udstilling, end de gjorde, da de kom. Faktisk er det bedst sådan. Det mener kunstneren, hvis store videoinstallationer ikke bliver skabt til danske dagligstuer, men til internationale museer og udstillingssteder som Guggenheim og Palais de Tokyo

AF Freja Bech Jessen
FOTO Franz Grünewald

Gl. Holtegaard er badet i forårslys. Den smukke hvidkalkede herregård ligner billedet på historisk dansk idyl, som den ligger der i det lysegrønne landskab flankeret af grusbelagt gårdsplads og pittoresk barokhave med formklippet buksbom i regelrette rækker. Inde bag kunsthallens hvidkalkede mure sitrer imidlertid et ganske andet lys end solens. Planterne, der vokser her, har ingen jord at fæstne deres rødder i. De leder efter næring i beriget vand fra glasklare cylindre, og deres grønne stængler og blade søger mod det kunstige lys fra digitale skærme. Og mod de menneskekroppe, der bevæger sig på dem. Smukke og velskabte kroppe. Med gennemlyst hvid og transparent hud. Som var de selvlysende cyborgs.

Jesper Just er en af Danmarks mest anerkendte og udstillede kunstnere. Alligevel tilhører han den særlige klub af danskfødte kunstnere, der er mere kendt i udlandet end herhjemme. Hans store, gennemproducerede og teknisk krævende videoinstallationer bliver typisk til i samarbejde med internationale kunstinstitutioner og udstillet på kunstverdenens allerstørste scener. På Guggenheim i New York og Palais de Tokyo i Paris. Enkelte af dem finder selvfølgelig vej til Danmark. Ofte i en form for genopsætning eller nyfortolket version. Men udstillingen på Gl. Holtegaard er en undtagelse. Den er skabt til kunsthallen.

Det føles lidt, som om en international superstjerne er landet i Danmark. Som et rumskib i en velfriseret villahave.

“Det er en mindre institution, end jeg normalt arbejder med. Men det er mindst lige så ambitiøst,” siger Jesper Just.

Han er lige dukket op i kunsthallens foyer. Lidt forsinket efter en samtale med museets gartner. Iført sort fra top til tå, et vildtvoksende fuldskæg og et smilende og imødekommende

JESPER JUST

Født i 1974 og uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi i 2003. Han har fra begyndelsen af sin karriere arbejdet med video, og hans værker er vist og erhvervet af førende museer verden over. I 2013 repræsenterede han Danmark på Biennalen i Venedig. Modtager af bl.a. Eckersberg Medaljen og Ny Carlsbergfondets kunstnerpris.

Jesper Just i sit atelier i Berlin, hvor han har eksperimenteret med de skærme, der i dag er udstillet i 'Seminarium' på Gl. Holtegaard. Skærmene viser ikke kun film, men sikrer også, at de udstillede planter får akkurat den mængde lys, de skal bruge for at vokse og trives.

Jesper Just begynder altid med en ambition om at skabe et enkelt værk, men kommer aldrig i mål. Idéerne og perspektiverne griber om sig og vokser sig større undervejs i processen. Derfor er hans færdige installationer fulde af lag og ladet med referencer, som beskueren kan gå på opdagelse i.

blik over det obligatoriske mundbind.

For nogle dage siden udsatte han alle planlagte interview med den danske kulturpresse. Fordi udstillingen endnu ikke var helt på plads. Det var planterne, der drillede. De udgør et nyt element i Jesper Justs ellers fuldstændigt fintunede videokunst. Og han kan godt lide at have styr på tingene, som han siger.

“Det er muligt, at ledningerne ser tilfældigt arrangerede ud. Men du skal ikke tro, at jeg ikke har rørt ved hvert enkelt af dem. Flere gange,” siger han.

Nettet af ledninger, han taler om, snor sig som en sammenfiltret slange af elektricitet og mineralholdigt vand gennem udstillingen. Og holder planter og digitale skærme i live. Lige nu er det planterne, Jesper Just er bekymret for.

“Nogle af dem klarer sig mindre godt, end vi havde regnet med, så vi skal stadig have justeret nogle ting. Planter kan blive stressede bare af for hurtige lysskift. De reagerer på alle former for påvirkning og overgreb,” siger han.

“En plantefysiolog viste mig på et tidspunkt en film af en plante, der bliver spist af en larve. Det er en optagelse over tid, så man kan se plantens reaktioner. Den forsvarer sig med gift. Det er rendyrket plantehorror.”

Jesper Just griner i det store skæg. Men ligner samtidig én, der mener det dybt alvorligt.

Nej til audioguides

Når man læser portrætter af kunstneren Jesper Just, er der to karaktertræk, der går igen. Hans perfektionisme og hans modvilje mod at give forklaringer på den kunst, han

laver. Begge dele synes at holde stik.

Det er ikke, fordi Jesper Just ikke vil tale om sin kunst. Han fortæller engageret og beredvilligt om de hydroponiske vandingsystemer, der sikrer planterne næring, de specialfremstillede cylindervaser og den gennemlysningsteknik, der giver skuespillerne og danserne på skærmene den sælsomme fluorescerende farve.

Men hvad det hele betyder. Det holder han for sig selv. *Du har sagt, at du helst vil have, at folk går fra dine udstillinger og fatter mindre, end da de kom?*

Jesper Just griner igen. Det ved han godt, at han har sagt. Og han mener det også. Men ikke på nogen arrogant eller drilagtig måde.

“Jeg har ikke et mål om at forvirre folk bare for at forvirre dem. Men det gør måske ikke så meget, hvis det sker,” siger han.

“Vi er opflasket med de her glatte produktioner fra Hollywood og Netflix med genkendelige gennemskuelige plots, som vi forstår og føler os godt tilpas med. Og det er fint nok, men det er en form for indtryk, der sjældent bliver siddende i os. Jeg vil gerne lave et affektrum, hvor folk rent faktisk føler noget. Og hvor de følelser bliver hængende i dem, også når de går herfra. Jeg tror, det er meget godt at blive bevæget og desorienteret og få noget at tænke over en gang i mellem, uden at man af den grund behøver føle sig dum.”

Jesper Just er ikke imod formidling. Men han kunne godt drømme om udstillingsrum rensset for forklarende infotekster, uddybende foldere og videointerview med kunstneren kørende i loop. Han bryder sig især ikke om audioguides.

Jesper Just går til sin kunst, som en videnskabsmand går til sin forskning. Han foretager en omfattende og tilbundsgående undersøgelse af sit emnefelt. Denne gang har han gravet sig ned i den antropocæne tidsalder, hvor mennesket har overtaget rollen som den skabende kraft med den egentlige magt over naturens udvikling.

Den slags, hvor publikum ledes gennem udstillinger iført store hørebøffer og præcise anvisninger på, hvad de skal lægge mærke til og hvorfor.

“Problemet er, at man risikerer at fokusere på det, der står på infotavlerne, og det, man får at vide i audioguiden i stedet for at mærke det, der sker. I virkeligheden kræver kunst ingen forudsætninger. Børn kan opleve kunst. Det er ikke nødvendigvis en oplevelse, du skal være skolet i for at få noget ud af. Det betyder ikke, at kunst ikke må være krævende og udfordrende. Eller elitær for den sags skyld. Kunst skal ikke nødvendigvis være for alle. Men kunst er grundlæggende en sanselig oplevelse, der er tilgængelig for alle, som vil åbne sig for den.”

På Gl. Holtegaards site kan man læse, at Jesper Just med den nye udstilling for første gang arbejder med den såkaldte antropocæne tidsalder. Den tidsalder, geologer mener, vi for længst er trådt ind i, og hvor mennesket er blevet en planetforandrende kraft med den reelle magt over, hvordan jordens fysiske og levende systemer udvikler sig. Den afgørende og styrende

faktor for, hvordan naturen – vores egen og den, der omgiver os – fremover vil tage form.

“Jeg kunne selvfølgelig godt uddybe, hvad jeg selv tænker og mener om menneskets forsøg på at optimere kroppen og naturen. Jeg er jo ikke holdningsløs. Men jeg har ikke lyst til at lukke værket for andre. Det skal stå åbent for dem, der oplever det. Med de erfaringer, forudsætninger og holdninger, de møder det med.”

David Bowie kunne lide det. The New York Times kunne lide det. Og Art in America kunne lide det. Jesper Just nyvundne status som up-and-coming international art star blev cementeret på rekordtid

Gavmildt behandlet

Jesper Just blev katapultet ud på den store internationale kunstscene kun kort tid efter, at han var blevet udklækket som kunstner fra akademiet i København. Flere gallerier havde fået øje på nogle værker, han havde haft med på messe i Basel. Og Jesper Just blev

inviteret til at udstille i New York.

Umiddelbart efter blev han inviteret til at samarbejde med performance biennalen Performa af selveste performancekunstens gudmor RoseLee Goldberg. Samarbejdet blev en overvældende succes. David Bowie kunne lide det.

Perfektionisten Jesper Just kan godt lide at have styr på selv de mindste detaljer. Alligevel er det fejlene og det uforudsete i hans værker, han selv holder mest af.

The New York Times kunne lide det. Og Art in America kunne lide det. Jesper Just nyvundne status som up-and-coming international art star blev cementeret på rekordtid.

Han flyttede fra studielejligheden på Vesterbro til Lower East Side i New York, og han kom aldrig rigtigt hjem igen.

I dag har han fortsat et hjem i New York, men er flyttet til Berlin, hvor han også arbejder og har atelier. Når han er i Danmark, bor han i den lille vesterbrolejlighed, han boede i, da han studerede. Før det hele eksploderede.

“Jeg har altid følt mig værdsat i Danmark. Og jeg føler mig bestemt gavmildt behandlet,” siger Jesper Just, der i 2013 blev udvalgt til at repræsentere Danmark ved Biennalen i Venedig.

“Men jeg tror, at jeg har skullet bruge mere tid på at argumentere for den form for kunst, jeg laver her, end jeg har skullet i udlandet. Maleriet er måske fortsat det mest ophøjede i det meste af verden. Men i Danmark er der i hvert fald ingen tvivl om, at det stadig bliver anset som det største.”

Der findes ellers en stor slæthed i Jesper Justs værker, som kan føles næsten overvældende. Rent fysisk breder de sig uhæmmet i et udstillingsrum. Med enorme skærme og nogle gange også store konstruktioner af ramper og stilladser af stål. Hans film er smukke og æstetisk dragende. Velproducerede og lækre som de Hollywood-produktioner, han på én og samme tid spejler og fuldstændig afviger fra.

Det er værker, der vidner om en kunstner, der har perfektioneret sin tilgang til sit medie, og som er i fuldstændig kontrol over sine virkemidler.

Selv holder Jesper Just imidlertid mest af fejlene. Dem, han selv laver. Når han lader lydbilleder “glitche”, som om de falder ud. Eller dem, han iscenesætter, når han arrangerer ledninger i tilsyneladende tilfældige og rodede mønstre hen over et gulv. Men han holder især af de fejl, der opstår af sig selv.

“Jeg er helt sikkert optaget af at styre tingene. Også ned i de små detaljer. Men det er, når jeg giver slip på kontrollen, at de mest rørende og for mig vigtigste momenter opstår. Når skuespillerne eller danserne indtager de scener, jeg har sat for dem, og der sker noget, jeg ikke har planlagt og ikke har kunnet forudse, men som virker og tager et eget liv. Som kunstner er jeg i virkeligheden bare en form for fødsels-hjælper. Det skal få et liv, uden for mig, for at fungere.”

Han rører forsigtigt ved et skud på en plante, der vokser fra en af de glasklare vaser, med spidsen af sin finger. Den giver efter for hans berøring med en let dirren i luften.

“Det her planteskuds præcise drejning, det har jeg jo ikke skabt. Det er bare opstået. Det vokser og gror på en måde, jeg ikke kontrollerer. Og det er planterne, der udgør den egentlige poesi i installationen,” siger han.

Naturen forsvare sig

Vi spiser frokost i forårssolen i den grusbelagte gårdsplads mellem museets restaurant og udstillingsbygningen. Når man sidder her midt i nutiden med udsigt til den historiske herregård, føles Jesper Justs sci-fi-verden af hydroponiske haver og hvidglødende cyborgs uendeligt langt væk. Det er faktisk helt svært at forestille sig, at den ånder og vokser lige derinde bag kunsthallens mure.

Men det er ikke tilfældigt.

“Jeg starter altid med stedet,” siger Jesper Just.

“Det er udstillingsrummet, der sætter processen i gang,” forklarer han.

Da han lavede sin seneste store installation ‘Servitudes’ til Palais de Tokyo, var det en nedlagt biograf under museet i Paris, der satte tankerne i gang. På Gl. Holtegaard var det landstedets flere hundrede år gamle symmetrisk og

stramt anlagte barokhave.

“Mennesket har altid kultiveret naturen. Manipuleret den og forsøgt at kontrollere og betvinge den. Det er ikke nyt. Og naturen har altid kæmpet tilbage. Når mennesket slipper grebet bare lidt, vokser den vildt igen. Den forsvare sig,” siger Jesper Just.

For det gør planter. Uanset om det er larver eller mennesker, de forsvare sig imod.

Tre drenge går målrettet gennem gårdspladsen. De har ansigterne vendt mod de lysende skærme på deres mobil og ser først op, da Jesper Just råber til dem og spørger: “Har I har fanget noget?”

“Ja”, råber de tilbage og travler videre gennem gruset.

“Vi sidder midt i et pokémon hotspot”, forklarer han.

Drengene forsvinder mod museets have. For at indfange virtuelle væsner, de ikke kan se med det blotte øje, men som viser sig for dem på deres skærme. Mellem de formklippede buksbombuske og de sirligt anlagte stier.

Og det billede på fremtiden, som Jesper Just har skabt bag Gl. Holtegaards hvidkalkede murer, føles pludselig ikke længere helt så fjernt. //

Seminarium på Gl. Holtegaard kan ses frem til 4. juli 2021.

“Det er, når jeg giver slip på kontrollen, at de mest rørende og for mig vigtigste momenter opstår”